

FORUM

2005

TSJEKKISK-NORSK FORUM

č. 53, květen 2005

nr. 53, mai 2005

Milí členové Fóra,

Dostává se Vám do rukou jedno z nejdelších čísel, které jsme Vám zatím předložili. Je to samozřejmě hlavně zásluhou laskavých přispěvatelů, ale také trochu zásluhou Vás všech. Tím, že jste členy Česko-norského fóra, ukazujete zájem o kontakty s krajany a osobami České republiky nakloněnými. Také platíte členské příspěvky, které nám umožňují Fórum vydávat, a hlavně rozesílat. Chtěla bych Vás poprosit, abyste i letos příspěvky zaplatili co nejdříve, a pokud možno vyrovnali případné dlužné částky. Rozhodli jsme se příspěvek letos nezvyšovat, ale na druhé straně požadovat od nečlenů vstupné nebo jiný příspěvek na některé akce, a ty členy, kteří po několik let nenašli možnost příspěvky zaplatit, ze seznamu členů vyškrtnout. Prosím ujistěte se, aby to nebyl Váš případ.

V poslední době se na nás obracejí lidé nebo dobrovolné organizace, kteří plánují cestu do České republiky, a v rámci příprav jsme jim "vypadli" z webového vyhledávače. Přišlo mi zajímavé, aby se s námi podělili o svoje dojmy z Čech. Získáme tím trochu perspektivu k našemu pohledu domestikovaného cizince na Norsko, a zároveň si třeba připomeneme, že to pro Nory není jen jednoduché v zemi, kde s oblibou požívají "kokt brød", pivo a kysané zelí. Takže tu najdete první vlaštovku, k inspiraci i zamyšlení.

Všechny Vás vítám do léta a nového spolkového roku, těším se, že se zúčastníte všech plánovaných akcí, a doufám, že i nadále budete podporovat vydávání našeho věstníku.

Letně zdraví

Alena Bartoňová

První setkání českých krajanů z Norska a Švédska v tomto století	2
Je to nuda být hodným chlapečkem	3
Dopisy z Norska	5
Hilsen fra Norden	8
Fra Vennessla til Thomayer Sykehus i Praha	8
TY alebo VY	9
Praha divadelní	10
Výstava Český a slovenký exil 20. století	13
Výstava sedmi českých výtvarníků	14
Zemřela paní Marta Šašková.	15

První setkání českých krajanů z Norska a Švédska v tomto století

První setkání českých krajanů z Norska a Švédska v tomto století se uskutečnilo v divoké přírodě TELEMARU ve dnech 31. března až 3. dubna 2005.

Jak to bývá pravidlem, předchází takovýmto prvním setkáním dlouhá a pečlivá příprava. Myšlenkou uspořádat skandinávské setkání českých krajanů jsem se zabývala už dříve. A tak slovní popíchnutí od švédských krajanů ve smyslu: „Nemohla bys sehnat nějakou chatu v Telemarku a my bychom přijeli za váma do Norska“ byl pro mě tou správnou výzvou. Tento impulz přišel loni v květnu na pravidelném setkání Čechů a Slováků žijících ve Švédsku na Kyrkekvarn-Sörgården. Po návratu do Oslo jsem s tímto nápadem zašla za Ivanem Řičánkem a v podstatě hned při prvním setkání v příjemném prostředí kantýny podniku Hydro jsme navrhli dva možné termíny setkání v Telemarku, s ubytováním v chatách v rekreační oblasti Hydra Frøystul ležícího asi 18km na západ od Rjukanu.

Informace o této průkopnické akci jsme dvakrát zveřejnili v našem spolkovém Věstíku, stejně jako švédští krajané ve svém Buletínu. Smyslem akce byla společná aktivita a výměna poznatků z života krajaňských spolků na Skandinávském poloostrově. Do uvedeného termínu závazného přihlášení, tj. 1.3.2005 to vypadalo, že pojedeme jen my, co jsme si akci vymysleli, a to jak ze švédské tak i z norské strany. Několik dní po termínu se však lidé začali zajímat, co že se to vlastně připravuje a kde místo leží a co se tam bude dít? Najednou byla všechna místa k ubytování zarezervována. Jejich počet už nebylo možné rozšířit, avšak díky vstřícnosti těch nejvážnějších zájemců jsme nakonec pokryli požadavky všech ubytováním ve dvou chatkách: sešlo se nás 12 dospělých, 4 děti a kocour.

My organizátoři, Ivan a já, jsme do hor přijeli již ve čtvrtek 31. března v odpoledních hodinách. Bylo nádherné slunečné počasí, které vlastně trvalo už od velikonočních svátků a tak jsme si jen přáli, aby nám vydrželo. Vyzvedli jsme klíče od chatek a zkontrolovali jejich vybavení a pak už jen s trochou napětí očekávali, kdo dorazí první ze Švédska. Byly přihlášeny tři rodiny a jeden kocour. Všichni dorazili nakonec asi později než sami předpokládali. Přece jenom ze Stockholmu do Telemarku je to kus cesty a hlavně nebyli připraveni na to, že jak se přesunou do hor, jízda se podstatně zpomalí. Hlavně malé děti a kocour byli po dlouhé cestě unaveni, ale spokojeni, že nás bez velkého hledání našli. Čekala je vyhřátá chatka, káva a štrúdl na uvítání.

Téměř všichni jsme se netajili překvapením, že je na místě dostatek sněhu a těšili se, jak si v pátek užijeme možností, které se nám nabízejí. Páteční ráno byla obloha opět sytá modrá bez jediného mráčku. V noci však pořádně přituhlo, až pod mínus 10 stupňů a tak ti, co už neměli síly vynosit všechna zavazadla s jídlem z auta, našli ráno část ovoce a zeleniny zmrzlé na kost. Program dne byl volný, část vyrazila na běžky, část pěšky, malé děti si hrály kolem chatek a kocour se seznamoval s okolím. Postupně se všichni dostali do dobré formy a užívali si, jak jim to jejich stav dovozoval.

Chatky jsou umístěny u rozšířeného výtoku z jezera Mossvann, které se nachází v poměrně širokém údolí. Val kopců se na obou stranách zvedá do uctihodné výšky 1300m. My, co jsme se vydali na opravdovou běžkařskou túru, jsme se chtěli dostat až na samý vrch tohoto valu a tajně jsme doufali, že se nám otevře pohled na majestátnou horu Gaustatoppen. Jak je to však klamné! Kráčeli jsme stále do kopce, kolikrát jsme si mysleli, že už je to poslední stoupaní, ale vždy se otevřelo plato a po něm nové stoupaní. Povrch byl zmrzlý, stopy které tam zůstaly zřejmě po velikonočních hostech, se nedaly využít kvůli jejich hloubce a přemrzlosti. Takže jsme na vrchol valu nedorazili a pohledu na Gaustatoppen se nám toho dne nedostalo. Nicméně pohled směrem do Hardangerviddy, který se nám postupně otvíral směrem k západu byl ohromující. Odpoledne jsme ještě podnikli kratší výšlap na běžkách, to už ale bylo bez stoupaní po rovince údolím.

V pátek večer začala převládat nálada pro sjezdové lyžování. Bylo to silně podníceno tím, že

mezi posledními účastníky, kteří za námi v pátek večer dorazili, byl i bývalý trenér sjezdového lyžování a jeden „alergik“ běžkového lyžování. V sobotu po vydatné snídani se tedy dvě auta vypravila směrem na Vierli, kde nám byl doporučen svah s dobrými sněhovými podmínkami. No nedivte se, byla to velice podstatná informace,

protože při letošní skoupé sněhové nadílce a slunečném počasí o Velikonocích, sníh mizel před očima.

Posádka na „base camping“ zatím přebrala zodpovědnost za kocoura Minka, který přes varování, že ho venku sežere rys a nebo právě probuzený medvěd rosomák, vyrážel denně na 8 hodin do lesa na průzkum. Vracel se pak vymrzlý a hladový, pravděpodobně s pocitem, že se z něho stává pravá norská (chlupatá) lesní kočka. K dalším povinnostem patřila rekognoskace zbývajících 40 chatek, které by mohly být

aktuální na příští rok (stupeň jejich rehabilitace a poloha v terénu). Návštěva blízkého hotelu Skinnarbu a přidruženého obchůdku se smíšeným zbožím potvrdila, že pokud člověk nehledí na vysokohorskou čili 100procentní přírůstek na cenách, dá se přežít i bez přivezeného proviantu.

V neděli ráno nás poměrně brzy opustila jedna švédská rodina se dvěma malými dětmi, kteří se už vydali na zpáteční cestu do Stockholmu. Jistě si botahě užili pěkného počasí kolem chatky a navštívili Industriarbeidermuseum v Rjukanu. Nadšenci sjezdového lyžování pokračovali v testování dalších svahů v okolí a tentokrát vyrazili přímo na úpatí nejvyšší hory Gaustatoppen 1883m.n.m., do lyžařského střediska zvaného Gaustablikk. Nemám co víc dodat, modrá obloha a Ti co zažili takovou tu pravou jarní lyžovačku, ví o čem píši. A ten rozkošný pocit na vrchu sjezdovky! Ať vyjedete kterýmkoliv z lyžařských vleků, vždy se pozdravíte s tou mohutnou, okolí dominující horou. Je to impozantní!

Moje rodina zakončila nedělní lyžování o nějakou tu chvilku dříve, protože jsme ještě ten večer chtěli dorazit do Osla. Téměř polovina účastníků však přijala nabídku a zdrželi se do pondělka. Já se ani nedivím, na chatkách bylo stále co pít a na texty všech těch národních, studentských i populárních písní se také nestihlo v předešlých večerech povzpomínat. A to už vůbec nemluvíme a vyprávění vtípů a historek ze života. Moc se povedl aprílový žertík, ale ten vám povím někdy při setkání v Asylet.

Byl to velice podařený a naplněný prodloužený víkend, každý z nás odjžděl nějakým způsobem obohacen, povzbuzen a trochu i unaven z horského vzduchu.

Návrh, aby se akce opakovala příští rok, byl přijat všemi s radostí. Termín je určen na 23.-26.března 2006 a pro ty, co se mají chuť vypravit na drsnou běžkařskou túru daleko od civilizace je nachystáno, možná i několikadenní putování do Bondalen.

Těšíme se na Vás, přátelé.
Liba Janáková

Je to nuda být hodným chlapečkem

Norští maturanti mají dobu hájení. V barevných montérkách, pomalovaných nápisy nezřídka slušnými, projíždějí po nocích ulicemi, jejich mikrobusey chrlí muziku pronikající stěnami i polštářem rovnou do mozku, nepotřebujete uši.

Hrůza. Když vás vzbudí kolem páté ráno na plné pecky puštěné techno...vkrádá se myšlénka na užití fyzického násilí. Paul (12) se také probudil, odhrnul záclonu a říká obdivně: to byla hudba!

Máte rádi Hurvínka? A co takhle Toma Sawyera, Barta Simpsona, skandinávského Emila, nebo Pipi? Já je rád mám, a to navzdory tomu, že jejich rošťárny ztěžují dospělým život. Smířil jsem se s tím, že zdravé děti mají zlobit, pošťuchovat se, ničit rodiče, aby se dalo dědit, a vůbec se připravovat do života. Čím je tento trénink hlučnější, tím je zřejmě dokonalejší. Odtud obliba motorů a silných reproduktorů. Dost možná je ten dospělý svět k nesnesení, tak se děti snaží ohluchnout poslechem hlasité hudby. Jednak je to příjemné, dělají se endorfiny, za druhé se tím přivolává dospělá osoba, která vám dá najíst. Zakřičíte prvně po porodu, dají vám prso. Pokračuje se zaplácnutím pusy krupicovou kaší, a když hlučíte v autě, koupí si dospělí klid hamburgrem u nejbližšího McDonalda. Budiž pochválen. Funguje to a říká se tomu ráj. Odtud také obliba "stříleček", počítačových her, kde to praská jak o Božím těle. Některé pojmy jsou v dětském světě postaveny na hlavu. Tak např. následující věta by většinu lidí vyděsila. Žena volala domů, kvůli dětem jsme neslyšeli vlastního slova, ptala se, proboha, proč tak strašlivě řvou? Účinně uklidňující odpověď: protože po sobě střílejí!

Zlobení je relativní pojem. Pozor, teď přijde kousek ve verších, jak se stalo v kraji zvykem, držím krok s dobou...

Večer řekla žena dětem,
Nezlobte a rychle spěte
Pak řekla mně za chvilinku,
Nezlob, nespí, pomalinku.

Ano, časy se mění, jak zpíval Bob Dylan. Bývaly časy, kdy děti dostaly za dotaz, co to je erekce, pohlavek. Dnes vše probírají ve škole a mají k tomu speciální učebnice, ze které se poučila, podle vlastních slov, i moje žena. Že se mě na tyhle věci nikdy nezeptala? Teď přišel aspoň Paul: co je menstruace?

Popsal jsem mu anatomii a histologii dělohy, jak se zhruba každých 28 dnů stáhnou arteriolytepénky přivádějící krev k horním dvěma třetinám děložní sliznice, jak odpadnou, přidal jsem nejmodernější teorii, že je to ochrana proti mikroorganizmům, virům, bakteriím a parazitům. Paul šel do detailů, chtěl vědět, co to jsou arterioly: áér znamená vzduch, ve starověku mysleli, že proudí v tepnách, protože po bitvě u zabitých vojáků je našli prázdné, jak srdce veškerou krev vypumpovalo. Až Harwey v roce 1624...Byl jsem rád, že je chápavý a byl jsem chvilku hrd na svou řeč, jasnou, srozumitelnou i dítěti.

Zeptal se: a to ta děloha, když holčičkám upadne, zase celá naroste?

Ulevil jsem si rýmem:

Dneska si probereme kytičky a včelky,
Sleduji výklad třídní učitelky.
Soustřed'uji se na lekci
Při permanentní ...

(poslední slovo si dosad'te sami, jednak tu už zaznělo, za druhé nechci dostat pohlavek).
Obávám se, že se naše děti dožijí dob,
kdy i jejich učebnice zdravotědy budou zastaralé:

Povídá klon klonici
Jednou večer v ložnici
Proč si triko honit
Pojd' se raděj klonit.

Nejen děti zlobí, dospělí také. Nikdo není ušetřen. Můžete být třeba Karel Gott, řečený božský, tak slavný, že se říkal fór, když ještě byl Gustáv Husák prezidentem tehdejší ČSFR: Kdo je to Gustáv Husák? Odpověď: bezvýznamný politik za éry Karla Gotta. Všechna sláva, polní tráva. Další generace si z vás bude utahovat. Blížila se světová výstava v Hannoveru, architekti přemýšleli, a jeden z nich, o generaci mladší, pan Zdeněk Lukeš, v Lidovkách ironicky doporučil český pavilón ve tvaru pivního püllitru, před nímž pan Karel Gott bude pět Včelku Máju. Dovolte mi odbočení, pro zasmání: Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, uvádí pod helsem püllitr příklad: "vypít půl litru mléka". Vždy jsem se domníval, že nejlepším příkladem této duté míry je pivo. V českých hospodách se říká pane vrchní, dejte mi "jedno velký" nebo "jednu zrzavou vodu". Nikdy neslyšíte: "püllitr", ale "pulitr", s krátkým "u" a jedním "el". Zkuste si to nahlas: Pane vrchní, prosím püllitr piva... to zní jak z Limonádového Joe. Zpět k případu K. G. versus Z. L. Včelka Mája...až potud dobré, a pak pan Z.L. pana K. G. pozlobil, nazval ho "zombie", kterýžto název se od té doby v Česku vžil pro zpěváky starší generace, tzv. normalizační. Dále byl pan K. G. osočen, že zkazil panu Z. L. svým zpěvem dětství. Pan Gott se naštvál, a určitě by panu architektovi naplácal, být mu tak 6 let. Situace se po létech uklidnila. Pokusím se potěšit pana Gotta. Vězte, že uprostřed Norska, v Telemarku nedaleko Rjukanu, leží malá vesnice, kde žije člověk, který se, díky vám, p. Gotte, sám naučil v té pustině česky! Musil jsem mu sehnat 3 vaše, tehdy ještě vinylová, LPfčka. A panu Lukešovi řekněte, že nemá hudební sluch. Trochu silnější kafe je, jak se hvězda popu Helena Vondráčková už čtyři roky soudí s jiným zlobilem, publicistou Janem Rejzkem, jenž o ní prohlásil, že za svou slávu vděčí normalizační mafii čili

bývalé StB. Paní H.V. vymáhá omluvu, teď snad u Mezinárodního soudu ve Štrasburku. Uvidíme, kdo vyhraje. Aby se toho akteři dožili. Aniž bych zaujímal stanovisko, vzpomeňme, jak Frank Sinatra měl blízko ke Cosa Nostře a Elvis Presley používal CIA proti Beatles, než se prosadili přirozenou cestou. Co se hudby v Česku týká, naštváli mě do krajnosti ve známé pražské hospodě "U kalicha". Veselili jsme se tam s našimi norskými přáteli, muzika hudla české lidovky a náhle spustila Kalinku, nejoblíbenější to Stalinovu píseň! Jen zázrakem se tam Na bojišti toho večera nestala vražda. Pozitivní účinky alkoholu na společnost. Ono se těžko zabývá, když nestojíte pevně na nohou. Spravme si náladu. V Praze kolovala anekdota: Archeologové otevřeli pyramidu, jedna mumie se pozvedla a ptá se: kdo jste, vetřelci? Jsme čeští vědci, z Prahy. Mumie se rozzářila: ještě u vás zpívá X.Y. ?

Zlobení se někdy vyplácí. Karel Poláček, Bylo nás pět: "...a pravil jsem, že musím jít do cirkusu, jelikož musím vidět cizokrajná zvířata, abych je uměl, až bude přírodopis a že všichni hoši tam budou. Tatínek pravil: O musení jít do cirkusu není žádná řeč, já taky nemusím, maminka nemusí, Kristýna taky nemusí a budeme bez toho žít. Já jsem brečel. A ptal se našich, to mám za to, že jsem byl pořád hodný? Tatínek pravil, že mám být hodný jen tak a ne za cirkus. Já jsem pravil, to není pravda, nikdo není hodný jen tak. A měl jsem hrozného vzteka, že jsem byl zbytečně hodný a umínil jsem si, že budu ze všech nejhorší a přijde si pro mě četník a naši budou

mít ostudu a bude jim to škodit v obchodě. A brečel jsem čím dál tím více. Potom maminka mluvila s tatínkem velice tiše, načež tatínek pravil hlasitě: Tak dobrá, dobrá, ať je po vašem, jednou půjdeme do cirkusu..."

Nejlepší argument, ve prospěch zlobení, uvedl Paul, když mu bylo 5 let. Měli jsme tu na návštěvě tchyni a tchána, řkaly se dospělé řeči. Paul si hrál, čili třískal legem, nahlas si propěvoval, imitoval výbuchy, podle momentálního děje hry. Decibely přesáhly tchánovu trpělivost a Paul byl důrazně vyzván, aby nezlobil. Poslechl a nastalo kýžené ticho. Přecházel na druhém konci obýváku a, jak se později ukázalo, prováděl obětavě na sobě praktický pokus. Po několika minutách experiment z etických důvodů přerušil, bylo to nelidské. Výsledek dědovi oznámil na místě, s odhodlaným pohledem, který vyjadřoval, upalte mě:

To je taková nuda být hodným chlapečkem!

Stejně je všechno zlobení na povel žláz s vnitřní sekrecí. Nezlobte se na zlobily, nemohou za to. Loučím se vysvětlením:

Jaro je tak příjemné
Všechno kvete, včetně mne
Přiletěly fotony
Probudily hormony.

A za chvíli tu bude dokonce léto.

©Zdenek Barton 2005

Dopisy z Norska

A je to tady! Dramata ze života osobního. Řazeno chronologicky:

❖ Kino v Oslo, film - dokument SuperSize Me, o chlapíkovi, který se rozhodl prokázat špatný vliv fast food průmyslu na lidské zdraví tím, že se po dobu 30 dní stravoval pouze u Mekáče. Nebudu se rozepisovat, velice zajímavé, doporučuji.

❖ Začínám trénovat v Elixii, zatím jen jako klientka, ne lektorka. Problém je, že jsem začala čtyřikrát týdně, což se v kombinaci s novým zaměstnáním ukázalo jako šilenství. Celá já.

❖ Riverdance v Oslo Spektrum, nakonec s námi šla i Lena (pro nezavážené: sklep si pronajímá Černoch, druhé patro dvě Rusky, velice zajímavé životní příběhy - až někdy jindy, Lena je jedna z těch dvou Rusek, ne ten Černoch). Před představením jsme vyjeli (výtahem) do 35. patra (nad námi byl už jen bazén) hotelu Radisson SAS (nejvyšší budova v Oslo), prosklená kavárna,

výhled na celé Oslo, úžasné, dali jsme si drink a spěchali dolů. Riverdance byl dokonalý. Show poprvé představena v 1994, hlavní představitel Michael Fletley je hlavním choreografem této nové verze, spousta tanečníků irského stepu plus další z Ruska, stepaři z USA, úžasné, dokonalé. Tormod nakonec prohlásil, že byli "ganske flinke", což přeloženo z norštiny znamená "docela šikovní/chytří", což přeloženo z jeho způsobu oceňování znamená, že byli opravdu úúúžasní.

❖ Sobota - moje narozeniny. Ach. Z nás dvou jsem já ten typ, co si rád poleží v posteli v sobotní či nedělní či jakékoliv jiné dopoledne. Takže mě nepřekvapilo, že Tormod vstal a řekl, ať ještě spím. V devět hodin mě upozornil, že bych se měla probudit. Pak se objevil ve dveřích, v rukou táč s tou nejbáječnejší snídaní, kterou jsem kdy dostala. V neděli jsme šli do místní vyhlášené indonézácké restaurace, kde

mají tu nejnejnejúžasnější rýži. Tedy měli jsme jehněčí tikka masala, ale já bych si stejně mohla dát jenom tu rýži. A dárek? Dostala jsem boty. Tedy BOTY. Moje první Gaborky. Ty, o kterých jsem do teď jen četla v tom časopise, co říká, že život začíná ve třiceti. (Aby bylo jasno, narozeniny jsem slavila TEPRVE dvacáté sedmé!!!) Vybrala jsem si je sama – jsou světlé, sportovní elegance, typ co teď frčí, ale hlavně konečně boty, které netlačí. Přísahám! Ani jeden puchýř. No, a pak jsem to ráno dostala ještě something little extra, ale o tom teď vážně nemůžu psát.

❖ Tormod má odjet do Švýcarska na šest dní, ráno jedeme spolu z domu, já do práce a on na letiště, odpoledne přijdu domů a on mě vítá. Nechápu, co se stalo. Odlet se konal dříve, než si Tormod myslel. Ach jo. Když jsem ho viděla, jak se mě ptá, jestli je hlupej, nadechla jsem se a: "Za prvé, nejsi. Za druhé, nebudu Ti říkat, že jsi měl atd, protože to teď ničemu nepomůže. Za třetí, mrzí mě to, protože potřebuješ vypadnout na chvíli odsud, než znovu nastoupíš do práce. A ještě jedna věc, je to sice pár peněz, ale na druhou stranu jsou to jen peníze a já věřím, že věci se dějí z důvodu, třeba by se něco stalo." Pak jsem si uvědomila, jak jsem sama sebe překvapila. Věřte mi, já se znám. Normálně bych šlela: "Proč sis nepřekontroloval čas, takovejch peněz..." Hysterka. A k čemu by to bylo? Večer jsme si pronajali DVD Lepší pozdě než později s Jack Nicholson a Diane Keaton. Jestli jste to ještě neviděli, VELKÁ chyba.

❖ Následující den ráno Tormod odjel s rodiči domů. Ve čtvrtek jsem mu volala. To byl ten den, co jsem přišla domů totálně vyčerpaná. Slzy mi tekly proudem. Všechno je tak jiné. Kdyby byl Tormod ve Švýcarsku – komu bych volala?

❖ Zamlouvám si letenku do ČECH. Takže 16. až 23. října budu u vás, i moje nové "gaborky" - jsme teď nerozlučná dvojka. HURÁ! Moc se na Vás těším.

❖ V sobotu ráno vyzvedávám Tormoda. Víkend je ve znamení relaxace, protože já to opravdu potřebuju. V neděli jsme šli na farmu kousek od nás, kde každoročně nabízejí samosběr sladké kukuřice, tak jsme si pár klasů nasbírali do mrazáku.

❖ Ve středu jedu do Oslo, do nemocnice naprosto šílených rozměrů. Když se na informacích ptám, jak se dostanu do budovy K, pán mi odpoví, že je to téměř nemožné. Našla jsem to v pohodě. Pán buď přeháněl, nebo to s mým smyslem pro orientaci není zas až tak děsné. Nebo koketoval, nebo je to děsné s jeho smyslem pro orientaci. Byla jsem tam kvůli snímku plic, kvůli TBC. Ne, že bych měla nějaké podezření, ale protože jsem z oblasti, kde je výskyt TBC vyšší než

v Norsku, musím se podrobit jistému vyšetření. To bylo jedno z několika vysvětlení, která mi byla poskytnuta. Získala jsem zkušenost, že tady získáte na jednu otázku tolik odpovědí kolika lidem onu otázku položíte. Občas mám pocit, že dokud nepřijdete a neřeknete velice přísně, že chcete to a to a že víte, že to tak opravdu má být (je dobré dodat, že máte za dveřmi právníka a že ten chce mluvit pouze z nadřazeným), ničeho nedosáhnete.

❖ Tormodovi kupuju fleecovou bundu Patagonia k narozeninám. Anastazia se nekoná, tedy koná, ale nejdeme. Firma Patagonia vyrábí všelijaké možné sportovní oblečení prvotřídní kvality. Před asi čtyřmi lety objevil Tormod fleecovou bundu a kalhoty. Tenkrát ji na sebe oblékl a už ji nesundal. Nosí ji všude a za každého počasí. Jedním z předností toho speciálního materiálu je, že rychle schne. Takže si někdy troufale dovolím ji večer rychle strčit do pračky, protože vím, že ráno ji bude mít pán "bez Patagonia bundy ani ránu" k dispozici. Další bundu hledal už asi dva roky, problémem vždycky byla velikost. V Bekkestua, to je tam, kde pracuju, jsem minulý týden spatřila obchod a na dveřích Patagonia authorized dealer. To je ono! Takže jsme tam zašli, nakoupili a sdělili "I'll be back". Kdybyste tedy někdo potřeboval prvotřídní fleecové cokoliv, řekněte si.

❖ Šla jsem na hodinu Latino v Elixii. Trochu chacha, lambada, salsa ... SALSA!!!. Instruktor je z Cuby, to je fantastický.

❖ V pátek jsme byli pozváni na narozeninové posezení v indické restauraci Taj Mahal v Oslo – příjemné prostředí, výborné jídlo, asi deset lidí. Najednou mi Tormod povídá, že ten, co sedí naproti mně, zná Šebrleho. No, to bylo něco pro mě!!! Tak se podržte, byla jsem na večerí s norským Šebou, seděl naproti mně (ten náš je přeci jenom o trochu hezčí) a VEDLE mě seděla jeho těhotná manželka, dva týdny před termínem. Mohlo se to stát ten večer! To je skoro jako z Blesku, že jo. Zapomněla jsem foťák ale ztropit faux faux to ne. Vyptávala jsem se na Šebrleho a Dvořáka a ten norský Šebrle povídá, že když se potkali na mistrovství před třemi lety, tak neuměl ten náš skoro nic anglicky. A já se najednou slyším: "No jo, oni ti sportovci jsou občas docela nevzdělaní." Teda spíš jsem řekla hloupí, ale hned jsem to chtěla vysvětlit, že nemají pochopitelně čas na studium, když trénují tolik hodin denně, a že já zas nebruslím jako Jágr a neházím jako Železný. Jak jsem ta slova vypustila z úst, jeho manželka mi poklepala na rameno a povídá: "Opatrně, děvče." Došlo mi, že sportovci tvořili asi 90 procent těch, co na mě teď koukali a předstírali, že se upřímně řehtají. Nevím, zda to bylo za trest, ale

v Taj Mahalu mi taky vypadl zub. Takže jsem se pak celý víkend rozhodovala mezi víkendovou letenkou domů, kde bych si nechala zub spravit, a návštěvou některého z místních zubařů. Samozřejmě jsem nejdříve musela hysterčit, abych pak uznala, že situace není zas tak horká, jak jsem si myslela. Moje levá dolní šestka mi už dost dlouhou dobu dává najevo, že něco není v pořádku, a kupodivu většinou za hranicemi naší republiky. Pro mě to byla ale zkušenost, další krok k uvědomění si, že teď jsem doma tady. Že nemůžu s každou bolístkou chytat první letadlo do Čech. Problém je, že se asi ještě nějakou dobu budu potýkat s tím, že cena letenky do Prahy a zpět je znatelně nižší než návštěva zubaře v Norsku.

❖ V pondělí odpoledne se ve škole konal Parent orientation evening. Takové setkání rodičů nových ale "starých" žáků s pedagogickým sborem. Promluvil ředitel, promluvila ředitelka, představili všechny kantory, dali si společně kávu a sušenky, rodiče se poptali na studenty a bylo. Já jsem se dověděla něco o historii školy - založena 1963, nejstarší mezinárodní škola v Norsku, původně britská a americká pro děti zaměstnanců NATO.

❖ Ve středu mě čekalo první setkání v hospůdce Asylet v Oslo ve čtvrti Gronland, kde se každou druhou středu v měsíci scházejí Češi na pivo. Účast prý byla rekordní. Seděli jsme asi tři hodinky a probírali vše možné. Velkou část tvořili emigranti, někteří jsou tu už 40 let či ještě déle. Jejich příběhy byly velice zajímavé. Přišel dokonce pan velvyslanec, jehož dceru znám ze školy. Na stole byly dvě vlaječky - EU a ČR. Pár přítomných se shodlo na tom, že pro ně platí už ta modrá, žádné hranice, ale "Norsko z nich udělalo tohle" ukazující na naši českou.

❖ No a pak už zbývá jen včerejší večer - nový Spielbergův film Terminal s Tom Hanks a Catherine Zeta Jones. Je to jeden z těch lepších filmů, které jsem kdy viděla. Tom Hanks je naprosto dokonalý. Okamžite běžte do kina. Neváhejte. V zemi Toma Hankse dojde k převratu během jeho letu do Ameriky, takže jeho pas na jednu neplatí, najednou není občan žádné země, což nedovolí americkým úředníkům ho vypustit do své ani jiné země. Takže Hanks z východní Evropy se rozhodne bydlet na letišti. Víc neprozradím.

❖ Jo a ještě něco - zítra jsme pozváni na večeři k Abdulovi, jeden Iránec, který bydlel tady ve starém domečku před čtyřmi lety. Koupili nový byt, ale hlavně se jim narodila 2. srpna holčička. Za chvíli jdeme koupit něco pro ni. Včera jsem koukala na ty věcičky. Mají krásné věci pro chlapečky, ale ty pro holčičky... ACH! Těším se

na holčičku a na večeři. Abyste rozuměli - oni pochopitelně jedí na zemi, což je zážitek sám o sobě, a ještě navíc vždycky mají něco naprosto úúúžasného a vynikajícího a zajímavého a nového a pro nás neobvyklého. A víte jaký je můj vztah k vaření!

Tak jo. Tentokrát to asi nebylo až tak zábavné, ale doufám, že aspoň trochu zajímavé. Snad vás pobaví toto: Skládala jsem prádlo a v koši zbyly ponožky. Poprosila jsem Tormoda, aby je složil. Řekl, že jasně, pak se podíval na koš a řekl: "Já vidím ale i Tvoje ponožky!" Jenom jsem se zasmála. Takové momenty máme docela často a zatím nás to baví. Tormod rád provokuje, pak mi řekne, že ho rozmazluje a že je to nebezpečné. Ba ne, myslím, že mi dost pomáhá. A jestli ho rozmazluje? On mě taky.

Všem těm "Ty se stěhuješ do Norska? Vždyť je tam děsná zima!" oznamuji, že jsem se v NORSKU 10. ZÁŘÍ opalovala.

Tormodovi rodiče jedou na první oficiální návštěvu k mým rodičům. Tak se, prosím, chovejte slušně a mluvte o mně jen v dobrém.

Mějte se vsichni moc hezky.

Olga (Olinka pro doma)

P.S. Ve středu jsem lezla ze sprchy a říkám si kolik týdnů a pojedu ... zarazím se - co blbneš, co počítáš? Od té doby, co jsem skončila školu, tak jsem počítala, za jak dlouho pojedu do Irska, za jak dlouho domů na Vánoce, za jak dlouho přijede Tormod, za jak dlouho pojedu za ním, za jak dlouho pojedu z Irska, za jak dlouho přijede Tormod, za jak dlouho pojedu za ním, za jak dlouho pojedu zase za ním, za jak dlouho pojedu domů na Vánoce, za jak dlouho se budu vracet. Pak jsem začla pracovat na gymplu a opět jsem počítala - za jak dlouho budou podzimní prázdniny, zimní, jarní, velikonoční, letní, abych mohla jet za ním. Pak jsem zažádala o povolení a pokračovala v počítání - za jak dlouho odpoví na tento dopis, za jak dlouho na další a další a další, za jak dlouho pojedeme na Cubu, za jak dlouho přijede na Vánoce, za jak dlouho se sejdeme v Itálii, za jak dlouho mi už KONEČNĚ dovolí jet do Norska, za jak dlouho mi dovoli jet za ním???? Počítala jsem čas čtyři roky a asi jsem si nato zvykla. Loučení na letištích a nádražích jsem přestala počítat asi po dvou letech, došlo mi, že na ta si nezvyknu nikdy. Čas jsem počítat nepřestala. Během toho čekání jsem si jednou napsala do deníčku: "Slyšela jsem, jak plyne čas." Tenkrát jsem myslela, že zešílím. Teď jsem tady, lezu z vany a počítám. Nevím, jestli to bylo naposledy, ale učím se nepočítat. A je to fantastický. Užívám si pondělí a úterý a středu a ... a víkend. Zvlášť ten ze dvou víkendových dnů, kdy Tormod chystá snídani...

Hilsen fra Norden

Samotu polykám se solí
a do očí chytám
zrcátka z pouti
Hvězda padá nízko
jak racek pod šípy Vikingů
Éter má zimnici
ze sirén parníků
a střelky kompasů
ukazují šestou

Ze snu se vracejí
barevné hlasy dětí
řasami pátrám ve větvích
Hodinám zvolna těžknou nohy
Pod klenbou Severu
marně hledám Jih

Jaroslav Horák (Oslo 27. března 2005)

Fra Vennesla til Thomayer Sykehus i Praha

Tre hjelpepleierelever fra Vennesla vgs har hatt praksis på Fakultni Thomayerove i Praha fra 3. til 29. april. Denne perioden inngikk i en obligatorisk praksisperiode hvor elevene selv kunne velge praksissted innefor helse og sosial sektoren.

Elevene arbeidet hver dag fra kl.8- 15 og hadde ansvar for 7 barn fra 3mnd opptil 21/2 år. Dagen gikk til mating, bleieskift, lek og aktivisering både ute og inne.

Den største utfordringen var språk. Det var kun 2- 3 personer som snakket engelsk på barnehjemmet og disse personene var ikke alltid på jobb heller. Kontakten vår: Jitka, laget derfor en ordliste norsk/ tsjekkisk med de mest brukt ordene. Denne var til stor hjelp i det daglige arbeidet og ble stadig utvidet med nye ord.

Elevene opplevde at dette var en spennende og lærerik praksis periode. De fikk mange utfordringer både på godt og vondt. De møtte en

annen måte å gjøre tingene på og på grunn av språk klarte de ikke å forklare hvorfor/ eller hvordan i alle situasjoner som oppsto i praksis. Men nettopp vanskene og forskjellene de møtte, gjør at de føler at perioden ble spennende, lærerik og gav personlig vekst og utvikling

De føler at vi her i Norge har et mer åpent samfunn, og at vi har en lettere og friere måte å omgås hverandre på, særlig i arbeidslivet. De opplevde for eksempel at leger, psykologer, oversykepleie osv hadde stor autoritet og bestemte veldig mye. Det ble heller ikke brukt fornavn, men etternavn og evt. tittel. Arbeidsdagen var preget av rutiner og det var ikke plass til spontane aktiviteter. Barna spiste, sov, lekte osv.

En episode som de reagerte på var at noen mente at å løfte på barna, gi nærhet og stimulere særlig de små barna, kunne føre til at barna ble bortskjemte og krevende.

En annen litt morsom episode var: Et barn hadde avføring i bleien og eleven begynte å skifte på babyen men ble stoppet for det var ikke tid for bleieskift akkurat da og sykepleieren hadde ikke gitt beskjed om bleieskift. Hun prøvde å få de andre til å forstå at det var nødvendig med å peke på nesens/ lukte og peke på bleien til barnet. Men de forstod ikke eleven vår og det ble høylytt diskusjon på tsjekkisk. Etter en lang stund forstod de hva eleven mente og det hele løste seg opp i en god latter.

Elevene gir som sagt uttrykk for at oppholdet gav stor personlig vekst og utvikling. Faglig følte de at vi hadde ett forsprang og at det var lite å lære. Men de vektlegger at barna fikk godt stell og

pleie, men dette var etter litt " gammeldagse metoder".

Under oppholdet bodde elevene på et hotell for tsjekkiske gjestarbeidere i Praha. Det var billig, men en svært enkel standard. Fordelen var at det ikke var langt til barnehjemmet.

Sengene var svært harde, og da de klaget litt over dette, ble de møtt med at det var godt for ryggen og ligge hardt.

I fritiden var de rundt i Praha og de ble godt kjent. Alle gir tilbakemelding om at byen er

fantastisk. Elevene var også med på en utflukt til Theresienstadt.

Resultatet fra oppholdet er at det ble en stor opplevelse og at de ikke angret på at de valgte praksis i Praha.

*Anne Løvik, Asbjørg, Silje og Margrethe
Vennesla videregående skole*

TY alebo VY

Zvyčajne píšem negatívne príspevky. Je to tým, že na dobré sa ľahko zvyká a čochvíľa je samozrejmosťou, zatiaľčo to zlé (a niekedy horšie než na Slovensku, resp. vo Švédsku dokáže človeka rozzúriť o to viac. Ale rada by som to trochu napravila a napísala o jednej z vecí, ktoré si na Škandinávii najviac cením: TYKANIE.

Nikdy som sa nedočítala ako a kedy presne k tomu prišlo v Nórsku, len to, že to bolo niekoľko rokov po Švédsku, kde v roku 1967 naštartoval „Du-reformen“ istý politik. Vzdávam mu týmto hlbokú úctu. Sama som zaniatený nepriateľ vykania a myslím si, že to je nedemokratický prežitok z nedemokratických čias. Vykanie nie je úcta a rešpekt, je to zbraň. Nie je pre mňa žiadnym problémom vážiť si ľudí, ktorým tykám a vykanie nijako nepomáha získať či udržať si rešpekt. Všetci sme v živote museli vykať množstvu ľudí, ktorých sme si nevážili, dokonca aj takým, ktorí nám tykali. Či už kvôli veku, postaveniu, alebo ich vlastnej drzosti. Vykaním sa ľudia rozdeľujú na úctyhodných / neúctyhodných a to nie podľa fatickej zásluhy, ale podľa zažitých noriem.

Už v detstve som mala problémy rozhodnúť sa, od akého veku mám „dospelákom“ vykať – od 15?, od 20? a potom samozrejme – ako zistiť, kto má koľko rokov, nie vždy to je jednoduché. Keď

som mala 15-20 a dokonca niekedy aj dnes, v 27 zažívam tykanie zo strany dospelých cudzích ľudí. Som ešte vcelku mladá a navyše nízka a nevedia (alebo sa neobťažujú) odhadnúť môj vek. Musím sa priznať, že ma to uráža.

Navyše - ľudia neznámym vykajú, ak sú im sympatický alebo ak od nich niečo chcú a tykajú, ak sa im je niekto nesympatický, alebo od nich nebudaj niečo chce (kto napr. vyká žobrákom?) Vykanie sa teda zneužíva. Keby existovali rozumné a VELMI jasné pravidlá, mohlo by to snáď fungovať, ale to je nerealizovateľné. Preto by sme si mali tykať!

Keď som posledné roky na dovolenke na Slovensku, alebo samozrejme tiež v Čechách, mám s vykaním veľké problémy. Ťažko mi lezie cez ústa a pomaly mi dochádza, že sa hovorí o mne, keď je sloveso v množnom čísle. Keď niekomu musím vykať, mám pocit, že to na mne vidno.... že to nie naozaj, že je to len hra.... divadlo. (Máte aj vy ten pocit?)

Kamarátka na Slovensku ma uistuje, že si určite nikto nič nevšimol, že by ale naopak určite neprehliadli, keby som im tykala. Zvláštne. Zároveň dôverne známe a tak nekonečne cudzie.

Tykanie navyše ľudí zblízuje a odstraňuje bariéry. Tykanie umožňuje uvoľnený a blízky kontakt medzi ľuďmi, ktorých by inak oddeľoval

chlad vykania: rôzne generácie, spoločenské vrstvy a pod. Tykanie teda nielen zrovnoceňuje ale tiež roširuje horizonty.

PS. Má niekto chuť spustiť takúto reformu na Slovensku / v Čechách? Ozvite sa na: zuzana@forshaga.net

Zuzana Petrechova

Praha divadelní

Měla jsem o vánocích tři týdny v Praze, musím obdivovat svoji českou rodinu, že to se mnou tak dlouho vydrželi. Vyhýbala jsem se turistům, na Karlův most jsem jen vkročila, abych se přesvědčila, že nápor vydržel. Je pořád majestátní. Chodili jsme na výstavy a do divadla, a i po této stránce je Praha bohatá. Počasí v Praze bylo vlastně jen jako prodloužený podzim, mezi dvěma a desíti stupni tepla, tak jsem byla ráda, že se kožich hřál v Lillehammeru.

Musilo se hledat v Kulturním pořadu, které divadlo po Novém roce už hraje, a které má ještě prázdniny nebo je na turné. Sehnat lístky naprosto není jednoduché, jsou ovšem předprodeje. Velká divadla a ta menší velmi vyžadovaná začínají předprodej vstupenek přesně měsíc před představením. Před Dejvickým divadlem kupř. stojí fronta v šest ráno, rozdělují se pořadová čísla na pozdější příchod k pokladně. A toho dne je vyprodáno.

Stavovské, Molière, Lakomec

Díky přátelům a rodině, která tradičně začíná slavit Silvestra dopoledním divadlem, čekala i na mne vstupenka do Stavovského divadla na Molièrova Lakomce (premiéra v Paříži 1668).

Přicházíte do slavnostní nálady už jak se blížíte této důstojné elegantní budově, důsledně provedené v novoklasickém stylu, postavené hrabětem Nosticem v roce 1783, tedy za vlády Josefa II. Nálada stoupá, když se vám podaří odložit v šatně, a vstoupíte do foajé ve svátečním odění. Dáte si s přáteli skelníčku vína. Dnes nevidět žádné džínsy. Dýcháte kulturní atmosféru.

Vstoupíte do hlediště, proběhne vám myslí Mozart, Figarova svatba a Don Giovanni, jistě si vzpomenete, že zde Jiří Forma filmoval "Amadea". Obklopí vás modrý prostor zdobený zlatem, lóže a balkóny v půlkruhu. Divadlo je to nevelké, řekla bych spíš útulné.

Snažím se představit si krásné dámy, které se rozhlížely po hledišti a hledaly známé obličej. Kdo s kým tu je. My jsme měli výtečná místa v první řadě, ale seděli jsme trochu stísněně. Scéna byla totiž prodloužena přes orchestřiště směrem do hlediště. Během hry se ukázalo, že sedíme za plotem zahrady se záhonem hlávkového zelí.

"Lakomec" je komedie o lidském charakteru, jakých Molière napsal celou řadu, ale "Lakomec" patří k těm pěti nejčastěji hraným. Smějeme se člověku, který se chová nerozumně. Jeho mysl je zaměřena jedním směrem, jeho horizont je zúžený na jediný cíl, který se stane neřestí. U Molièra jsou tak postižení starší muži, kteří pak ovládají celou rodinu, ženu a dospívající děti, a nutí je podrobit se jejich volbám. Molière držel vždy s těmi mladými, kteří odmítali se dát nutit ke sňatku, který jim vybral otec podle svého zájmu a za svým účelem. Komedie pak spočívá v tom, jak na otce ta mládež vyzraje.

Harpagon je vdovec se dvěma dospívajícími dětmi, synem a dcerou. Dceři Elišce našel otec ženicha, bohatého starého pana Anselma, který nejen že nevyžaduje věno, ale sám slibuje dát Harpagonovi věno, jestliže on mu dá svoji krásnou mladičkou dceru za manželku. Harpagon naopak je zamilovaný do mladé dívky Mariany, kterou mu doporučuje dohazovačka, a o které se ukáže, že je zamilovaná do jeho syna Kleanta. Dohazovačka ji přemlouvá ke sňatku se starým Harpagonem, tak že by zajistila živobytí své chudé matky, a starý manžel že stejně za půl roku zemře. On skutečně hodně kašle. Synovi Kleantovi Harpagon nedá ani groš kapesného, ten si musí peníze půjčit, i na oděv. Věřitel vyžaduje krvavé úroky, a představte si synovo zděšení a zuřivost, když zjistí, že lichvářem je jeho vlastní otec.

Co vyprávím o Harpagonově lakotnosti, považuji spíše za tragické. Viděno pohledem našeho času, tedy hlubší analýzou, ptáme se, proč se stal takovým, co ho do toho stavu přivedlo. Že mu zemřela žena, takže ztratil půdu pod nohama, že zažil existenční úzkost, že jeho život ztratil smysl? Je lakota jen kompenzací za život, který mu uniká? Věší se Harpagon na peníze jako na záchranné lano? Je to drama lidské existence?

Molière však nechtěl zabrat do hloubky duše nebo vzbudit soucit. Psal komedii o lidském charakteru. Musil krále Ludvíka XIV., jeho dvůr a Pařížany pobavit. Molière hrál sám roli toho směšně posedlého blázna, jako i v jiných komediích. Ale sám měl o dvacet let mladší ženu, která mu byla nevěrná, zažil věřitele, kteří jeho divadlo přivedli na mizinu, a lékaře, kteří ho klamali. Sám se o soucit neprosil.

Harpagonova jediná radost na tomto světě je myšlenka na nastrádané jmění. Spoří, jak může, mezi jinými si chválí, že hlávkové zelí je levná strava pro jeho velkou domácnost. Má celé pole zelí. Ani když je zamilovaný se jeho srdce neobměkčí. On miluje svoji pokladničku, těší se s ní, jen má strach, aby mu ji někdo neukradl. Proto ji schovává na místě, kde by nikoho nenapadlo ji hledat: zakopá ji v políčku zelí.

Vyvrcholení děje se připravuje. Služebníci, jsou aspoň čtyři, hrají kopanou se zelnými hlávkami, a náhodou vykopnou pokladničku. Tu poctivě přenechají Kleantovi, který si přirozeně penízky vybere. Když Harpagon přijde zalévat své zelí a potěšit se se svým pokladem, najde jen prázdnou pokladničku. Celý jeho svět se zřítíl.

Vše skončí nakonec dobře. Deus ex machina zachrání situaci. Ukáže se, že dceřin vyvolený a synova vyvolená jsou sourozenci, a objeví se i jejich dlouho pohřešovaný otec Anselm, kterého jejich matka po léta oplakávala a který se ve skutečnosti jmenuje Don Thomas.

Harpagon dostane svoji pokladničku zpátky se všemi zlatáky. Anselm, alias Don Thomas, slíbí, že dá věno oběma mladým párům, ba i zaplatí komisaře a písaře, kteří měli vyšetřovat krádež pokladu. Dvojitá svatba se bude slavit též na jeho účet, a Harpagonovi slíbil dát ušít na svatbu slavnostní oblek.

Tedy Happy end. Don Thomas slíbí, že vše zaplatí, a odchází se dvěma šťastnými mladými páry ke své dlouho pohřešované a postrádané manželce, zatím co Harpagon, který nebyl schopen využít svých peněz k něčemu radostnému, chrastí svou pokladničkou.

DON THOMAS: Zaplatím. A teď honem, honem k mamince, aby se mohla radovat s námi.

HARPAGON: A já, ty můj poklade, k tobě!

Tak končí komedie o lakomci.

Jednoduchý děj, 336 let stará komedie, ale přijde na to, jak se to podá. Nemluvila jsem o vedlejších rolích, ku příkladu šesti osob služebnictva, kteří mají pořád hlad, právě jako vychrtlá herka, která se sotva drží na nohou. Komika se rozvíjí právě v setkání mezi nimi a bláznivými příkazy lakotného Harpagona. Režisér Michal Dočekal mistrně využil každé příležitosti k pobavení publika. Fraškovité režijní detaily jsou provedeny dychtivými mladšími herci, a v jejich středu je o dvě hlavy převyšuje postava lakomce Harpagona v podání Borise Rösnera. Skvělý klasický herec, strhl publikum, člověk se smál se slzou v očích. Boris Rösner patří mezi přední herce činohry Národního divadla, kde od r. 1987 hrál řadu ústředních rolí, mezi nimi i Peer Gynta.

Překladatel prof. PhDr. Vladimír Mikeš dal hercům do úst výtečně pružný text. Víme, jak nesnadná disciplína je překládání.

V kostýmech žádná barokní elegance, naopak nikomu nic nesluší v humorném provedení módy tak snad třicátých let minulého století. Syn ku příkladu nosí kalhoty ke kolenům jako kdysi můj bratr, na novější mu tatínek nedal.

Přála bych vám, abyste našli příležitost toto představení shlédnout. Výtečně jsem se pobavila, ale v srdci mne přeci pojala hrůza nad člověkem, který tak ztroskotal.

Musím připojit, že herec Boris Rösner v březnu 2005 obdržel už třetí cenu za podání role Harpagona, tentokrát cenu Thalie 2004.

Vinohradské, Charlotta Jonesová, Pokorný Felix

Příští návštěva divadla byla na abonentku přítel ve Vinohradském divadle. Budova v secesním slohu (1878), schodiště širší, hlediště v červeném se zlatem prostornější. Občané města Prahy si přáli divadlo honosné.

Dával se „Pokorný Felix“ od mladé anglické autorky Charlotty Jonesové. Hra měla premiéru v Londýně v 2001. Diváci i kritika byli nadšeni, a „Humble boy“ (Pokorný Felix) byl prohlášen za nejlepší divadelní hru roku 2002. Hra byla nazvána „Hamletem XXI. století“. Základní půdorys situací, postav a vztahů skutečně neklamně odkazuje k Shakespearovu Hamletovi. Avšak volby v situacích a osudy postav XVII. a XXI. století jsou radikálně rozlišné. Rodinné drama nezačalo tím, že by milene George zavraždil otce krále. Paralelně s osobami v Shakespearově Hamletu jsou ustaveny i rodinné poměry v této hře. Princ Hamlet, alias syn Felix, se vrací po dlouhé době z univerzity domů, aby pohřbil popelnici svého nečekaně zemřelého otce v zahradě, jak si on přál. Matka Flora, královna, mladistvá a elegantní, se hodlá v dohledné době opět vdát. Její milenec George, majitel taxislužby, je spíš prakticky založený. Otec, jehož obor byla entomologie, věda o hmyzu, pěstoval s láskou včely. Zjevuje se v ději v záhadné osobě zahradníka Jima a můžeme ho chápat jako ducha Hamletova otce. George a Felix se bytostně nesnášejí. Felix před odchodem na universitu miloval Georgeovu dceru Rosie, ale studia astrofyziky pohltila všechno jeho zájem. Zapoměl na ni.

Hra začíná. Jsme v zahradě. Felix se po několika letech právě vrátil domů. Dopracoval se na odborného asistenta astrofyziky, pracuje na vědě o vesmíru, na „Teorii strun“, dnes zvané M-teorie.

Matka Flora se zbavuje všeho, co s otcem vůbec souviselo, především jeho milovaného

včelstva. Je jasné, že George včely nenávidí a bojí se jich. Felix, Flora a George se jdou přesvědčit, že už jsou včely pryč, stojí kolem úlu, a George objeví, že se jedna včela vrátila. Vykřikne: „Ta včela mne chce zabít!“ a chce na ni zaútočit sprayem. Flora vcelku královnu úlu brání a radí mu, aby raději šel pryč. „Stokrát jsem ti řekla, abys šel.“ Zahradník Jim sleduje situaci neviděn a poznamená: „Odejde pronásledován včelou.“ Od tohoto okamžiku matka královna přeruší svůj poměr k Georgeovi. Začíná nový vývojový proces. Osvojuje si zásadní umění lidské duše, umění „NE-chtít“, vzdát se lpění na vlastním egu. Snaží se smířit se se svým stárnutím a stát se samostatnou nezávislou osobou. Též uvolňuje mateřská pouta, která tíživě zavazují syna. Už si nebudou mávat, až se budou loučit.

Mladá Rosie není žádnou Ofélií. Nemá čas na delší rozhovor, musí se vrátit ke svému synkovi. Trvá to chvíli, než se Felix zeptá, jak staré je děcko. Začíná tušit, že je jeho otcem a vyčítá Rosie, že mu nedala zprávu. Rosie mu klidně odpovídá, že se tenkrát vůbec nezajímal o to, jak se jí po jeho odjezdu vedlo. Proto považuje dítě jen za své a vůbec je Felixovi nechce ukázat. Je opravdu tvrdohlavá.

FELIX: (...) Myslím, že úl je obraz světa, ve kterém jsou muži úplně k ničemu. Ženy dělají veškerou práci a muži, když oplodnili ženy, muži – prostě zemřou.

ROSIE: Mně to připadá jako dobrý systém.

FELIX: Jasně.

ROSIE: Felixi. Cos ode mě čekal, když jsi mě tu nechal? Že poběžím do kláštera?

Nepamatuji se, co na tuto podstatnou otázku odpověděl Felix. Ale feministka Charlotte Jonesová (34 let) jistě bude hledat další otázky a další odpovědi. V úlu něco není v pořádku. Konstatuje krizi modelu naší patriarchální rodiny, a hledá řešení nikoliv už tragickým závěrem, ale hlubším pochopením zákonitosti vlastního života a bytí.

Felix řeší svůj osud a podstatu vesmíru současně. Mně připadá, že se pozemských problémů prostě zbavil. Někdo by řekl, že se osvobodil. Popel svého otce nepohřbívá. Naopak za hvězdné noci drží k nebi otevřenou urnu, aby se prach připojil k věčnému prachu vesmíru.

FELIX: Vypouštím svého otce do prostoru. Do ticha prostoru, který nemá hranice. Aby letěl nekonečným mlčením. Skrz černou díru za horizont událostí do bodu singularity. Prach k nesmrtelnému prachu. A pak ven a za něj dál. Do nového vesmíru. Do paralelního světa.

FLORA: Na nějaké lepší místo.

FELIX: Do země mlékem a medem oplývající.

Tajemství vesmíru je zde popsáno alespoň desítkou podmanivých metafor, které budí naše těžko vyjádřitelné představy a fantasmie. Doletí otcův popel do nějakého vesmírného ráje? To je ta otázka bytí. Na první pohled se nám představuje jako vtipná komedie.

Je den letního slunovratu. Celá prostorná scéna je zahrada v pastelových barvách. Mistrné osvětlení proměňuje zahradu od slunného dopoledne na oslňující parné poledne, přejde k vlahému odpoledni, a konečně zahradu pohltí hvězdná noc. Rutinovaní herci, elegantní kostýmy – zvláště Flora byla romanticky okouzující. Mnoho vtipné konverzace. Jen by měli herci mít jasnější výslovnost, i praví Češi si stěžovali. Publiku se představení líbilo, proč by ne? Kolik jich asi vnímalo, jak vysoko jeho idea vlastně míří?

Musím se přiznat, že se mi představení jako celek zdálo trochu povrchní, ale líbivé a elegantní. Nebo jsem už nasákla nordickou tristností? Zdálo se mi, že tak osudná rozhodnutí neměla dostatečný podklad v textu v rámci hry. Povrchní listování v programu o přestávce mne neuspokojilo, naopak.

Až pak v klidu doma jsem se propracovala třemi stránkami teorie o vesmíru a naší planetě. Jejich zákony se zdají neslučitelné. Začíná to Newtonem, pokračuje Einsteinem, pokračuje Kalužou, štafetu přejal Stephen Hawking... celá stránka programu je věnována jeho životopisu. Jen vyjmenuji několik pojmů. Nebude to zbytečně udělat si jistou představu, i v Norsku se snad budou astrofyzické pojmy aktualizovat. Během roku 2005 uplyne 50 let od smrti Alberta Einsteina, a můžeme očekávat film o jeho životě. Ve dvacátých letech se jednalo o sjednocení kvantových polí a gravitace. Kolem roku 1970 pracují fyzikové na "teorii strun", což je pokus o řešení. Koncem století se tato teorie mění v M-teorii, "teorii všeho". Za "M" si můžete dosadit "Mystery", tajemství, stejně jako "Mother of All Theories", matka všech teorií. Ta by měla propojit dvě zákonitosti, zdánlivě neslučitelné – z nichž každá funguje dobře pouze sama o sobě. Newtonova teorie gravitace platí dobře pro náš pozemský svět, zatímco teoretická fyzika vysvětluje spíše silové "fungování vesmíru" o mnoha rozličných prostorech. Na této úrovni astrofyziky se tedy pohybuje Felix, zatím jen jako odborný asistent. Do oněch vesmírných prostor vypustí popel svého otce.

Dalších šest stránek v programu je věnováno studiu včel. Jsou tu kresby královny, trubce a dělnice, jejich role v úlu se analyzují, též jejich "ta-

nec". Zajímavé bylo se dočíst, jakou symboliku měly včely u starých Egyptanů, ve Starém zákoně, v řecké mytologii. Podle starých Egyptanů se první včela zrodila ze slzy slunečního boha Ra, stejně jako lidé. Víme, že Felixův otec miloval své včely, George z nich má strach, a Flora dělá vše, aby se jich zbavila. Příležitostně jsme si též všimli jisté souběžnosti mezi sociální strukturou v úlu a životem v rodině. Kolísající struktura patriarchální

rodiny je právě tématem, a zajímavé bude, co si Felix a Rosie řeknou, až se setkají příště. Včelí královna se vrátila do úlu, je naděje.

JIM: Všechny včelky jsou už pryč. Zůstala jenom královna. Nějak bude muset sama překlepat zimu, ale ona to zvládne. Je silná.

Hana Weidemann 2005

Výstava Český a slovenský exil 20. století

Velvyslanectví České republiky v Oslo připravuje výstavu "**Český a slovenský exil 20. století**" - naším původním záměrem a dohodou s autory bylo uspořádat výstavu a doprovodné akce již na jaře tohoto roku. Různé okolnosti, především však letošní významné norské výročí, nás přiměly k odložení projektu na jaro roku 2006. Získali jsme tak možnost lépe se připravit a pozvat ke spolupráci všechny z Vás, koho tato tematika zajímá. A také umožnit kontakt zájemců a pamětníků s hlavním autorem projektu, panem Janem Kratochvilem.

Pan Kratochvil je duší, ale také předsedou správní rady Společnosti pro kulturu a dialog K2001. Podrobnější informace o této obecně prospěšné společnosti, která od roku 1997 působí v Brně, o jejích projektech a lidech kolem ní naleznete na www.k2001.cz (případně Vám je pošleme). Za dobu existence K2001 se čestnými členy výboru společnosti a podporovateli stali např. spisovatel a diplomat Pavel Tigrid, básník Zdeněk Rotrekl, spisovatel a diplomat Viktor Fischl (Avigdor Dagan), soudce ústavního soudu a politický vězeň 50.let Antonín Procházka, spisovatel Arnošt Lustig, Jiří Waldes, Petr Meissner a další. Záštitu za první období trvání projektu převzal tehdejší prezident ČR pan Václav Havel. Finanční podporu přinášejí rozličné podnikatelské subjekty České republiky, stejně jako městské i státní úřady a nadační fondy, ale také Ministerstvo zahraničních věcí prostřednictvím svých zastupitelských úřadů a Českých center.

Jedním z velmi živých a citlivých kulturních a společenských témat, kterou se společnost zabývá je právě československý politický exil v různých obdobích 20. století. Citujeme z textů společnosti K2001: „Snaha představit opomíjené aspekty české kultury se stala pohnutkou také k námi zmíněné činnosti společnosti K2001 - projektu na téma československý exil od roku 1918 do současnosti. Jeho cílem je zaznamenat odkaz osobností kulturního a společenského života, jež byly přímo či nepřímo nuceny opustit svou vlast a budovat si své místo v novém, často i zcela

neznámém světě. Projekt chce zároveň upozornit na bohatost a pestrost tvůrčích aktivit, jež byli tito lidé, navzdory ztrátě zázemí, schopni podnikat.

Téma českého a slovenského exilu neodmyslitelně patří k novodobým dějinám obou států. Přestože je to téma silné a týká se téměř celého 20. století, některé otázky s ním spojené lze stále považovat za "bílá místa" v české a slovenské historii. Pro starší generaci je exil spojován především s obdobím komunismu, mladší generace vnímá exil jako cosi vzdáleného, zamlženého, cizího. ... Problematika českého a slovenského exilu nabízí hned několik důležitých otázek: kdo byli a jsou čeští a slovenští exulanti; jaké politické události odchod Čechů a Slováků do zahraničí vyprovokovaly; jak se lišil exil v jednotlivých obdobích v průběhu 20. století; kam exulanti odcházeli a jaké byly jejich začátky v cizí zemi; jaká byla jejich činnost v zahraničí, jak se zde prosadili atd.

Společnost pro kulturu a dialog K2001 chce připravovaným projektem alespoň částečně odpovědět na tyto otázky. Cílem je především otevřít dané téma, nikoli ho vyčerpat. ... Společnost K2001 zdůrazňuje, že projekt Český a slovenský exil 20. století hodlá pouze pootevřít několik dveří a dát prostor k dalším analýzám, studiím a uměleckým zpracováním. Projekt se zaměří pouze na politický exil, tzn. nedobrovolný odchod ze země na základě politického přesvědčení, pronásledování apod., nikoli emigraci z důvodů ekonomických. "

Projekt je určen široké veřejnosti. Hlavní náplní budou výstavy, přednášky, dokumentární filmy v České televizi, rozhlasové pořady, diskusní panely atd. Společnost K2001 klade důraz především na uměleckou stránku zpracování tématu, nikoli na muzejní, archivní a historicky ucelený charakter. První etapa projektu se zabývá obdobím od roku 1900 do roku 1955 a ve formě výstavy putuje po mnoha zemích světa, především po Českých centrech a krajanských spolcích - byla již předvedena v Mnichově, Berlíně, Drážďanech, Stockholmu, Moskvě, Kyjevě a

nyní je v Paříži. Vyvrcholením celého projektu, který bude trvat několik let, bude trvalá expozice

v Brně věnovaná tématu českého a slovenského exilu 20. století.

Společnost K2001 chce touto formou vyzvat další exulanty, instituce, archivy, muzea, odborníky i soukromé osoby, kteří mohou přispět informacemi, materiály či svými zážitky, ke spolupráci na tomto projektu.

Velvyslanectví České republiky se k této výzvě připojuje. Jsme přesvědčeni, že máte co říci, čím přispět a k čemu se vyjádřit. Můžete se přímo obracet na autora projektu pana Jana Kratochvila - k2001@k2001.cz - který také vyjádřil zvláštní zájem o Norsko: jeho otec Josef Kratochvil v Norsku několik let působil. Jan Kratochvil, který se narodil až po otcově odchodu do exilu, by se rád o otci a jeho působení v této zemi dozvěděl další informace, jeho úmyslem je řádně zmapovat

i osudy exulantů v Norsku až do současnosti.

Rádi bychom tedy na jaře roku 2006 přivezli výstavu o českém a slovenském exilu 20. století do Oslo. A doufáme, že se nám v průběhu jejího trvání podaří uspořádat setkání všech zájemců z Vašich řad s panem Kratochvilem.

Spolupracujeme i s velvyslanectvím Slovenské republiky.

Náplň projektu, jeho již zpracovaná témata, ke kterým si však autoři přejí získávat další fakta, doplnění, poznatky a upozornění: ČESKÁ ŠLECHTA ; SOKOL ; OREL ; SKAUTI ; VOJÁCI (OBLAST VÝCHODNÍ FRONTY V KONTRASTU K OBLASTI ZÁPADNÍ FRONTY); POLITIČTÍ PŘEDSTAVITELÉ; VĚDEČTÍ PRACOVNÍCI; UMĚLCI; NOVINÁŘI A PUBLICISTÉ; SPORTOVCI; EXILOVÉ VLÁDY; PODNIKATELÉ A OBCHODNÍCI; CÍRKVE; POLITIČTÍ VĚZNI; ČESKOSLOVENSKÉ TAJNÉ SLUŽBY V EXILU (GENERÁL MORAVEC); ODSUN ČESKOSLOVENSKÝCH OBČANŮ NĚMECKÉ NÁRODNOSTI PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE; EMIGRACE ŽIDŮ; POŠTOVNÍ CELINY A ZNÁMKY V EXILU.

Některé ze zdrojů, ze kterých autoři čerpají: kromě obvyklých cest získávání materiálů jako jsou muzea, archivy, historické ústavy, soukromé sbírky, se autoři pokoušejí **vyzvat jednotlivé osobnosti, především exulanty z celého světa, kteří mají k problematice co říci, aby na projektu spolupracovali.** Využity by mohly být i archivy ministerstva vnitra, zejména pro materiály o exulantech, kteří byli jako "nepřátelé režimu" donuceni k emigraci.

Dotazy, připomínky, informace poslejte, prosím, panu Janu Kratochvilovi na elektronickou adresu k2001@k2001.cz , případně telefonicky na **00420-541 243 106**.

Výstava sedmi českých výtvarníků.

Galleri Tonne vystaví od 30.5. do 12.06.2005 díla 7 českých výtvarníků a představí tak norskému publiku poněkud opomíjenou část českého umění.

Svá díla představí: Jindra Husáriková a Vladimír Svoboda – malba, Oldřich Kulhánek a Katarína

Vavrová – grafika, Karel Fuksa – sklo, Pavel Tasovský a Jaromír Gargulák – plastika.

Ministr kultury Pavel Dostál převzal nad výstavou záštitu a možná, že výstavu do Oslo přijede zahájit.

Zemřela paní Marta Šašková.

Dne 4. května zemřela naše krajanka paní Marta Šašková ve věku nedožitých 82 let. Rozloučení s drahou zesnulou se konalo 13. května 2005 v církevní místnosti Cathrinka Guldberg Senteret. Za české přátele a Česko-norské forum se rozloučení zúčastnila skupinka českých krajanů. Přednesla jsem při této příležitosti krátkou smuteční řeč k uctění její památky. K její rakvi jsem položila kytici v českých národních barvách.

Paní Martu jsem poměrně dobře znala, neměla už žádné příbuzné. Navštěvovala jsem jí na

jejím malém privátu v domově důchodců. Rozhovory s ní byly velice zajímavé. Její život byl protkáán poměrně složitými životními situacemi. Měla však svůj zvláštní šarm české starší dámy, přesto, že odešla z republiky před téměř 60 lety. Líbil se mi její optimizmus a hlavně její vytrvalý a neuvěřitelně hluboký zájem o dění v naší vlasti. Po zpopelnění bude její urna převezena do České republiky.

Libuše Janáková

Radnice v Oslo. Foto Petr Mužik 2003.

ISSN 0803-7213

Dette er et tidsskrift for TSJEKKISK-NORSK FORUM, www.cz-forum.no

Ansvarlig for dette nummer var Alena Bartonova

Foreningens adresse: TNF, c/o ALENA BARTONOVA, MAGNUS GATE 10, 2007 LILLESTRØM

Medlemskontingent: hovedmedlem kr. 150,-, familiemedlem kr. 100,-

Telefon: 63818222 bankgiro: 6241.06.04650